

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการดูแลเพื่อป้องกันภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ผู้เข้าร่วมการศึกษา ได้แก่ พยาบาลที่รับผิดชอบงานด้านอนามัยแม่และเด็ก จำนวน 3 คน หัวหน้าส่วนสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 79 คน หญิงตั้งครรภ์ 38 คน หญิงวัยเจริญพันธุ์ 119 คน ครู 2 คน และนักเรียนหญิงระดับมัธยมต้น 34 คน ศึกษาในพื้นที่ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร ระหว่าง สิงหาคม 2552-กรกฎาคม 2553 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะวางแผนปฏิบัติการ โดยศึกษาสถานการณ์ภาวะโลหิตจาง ค้นหาคนสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนออกแบบกิจกรรมการดูแลเพื่อป้องกันภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ 2) ระยะปฏิบัติการ ดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายและกิจกรรมการดูแลเพื่อป้องกันภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ 3) ระยะสะท้อนคิด ทำการสังเกต และสัมภาษณ์ เพื่อสะท้อนคิดกระบวนการและผลลัพธ์การทำงาน 4) ระยะประเมินผล โดยประเมินผลตามตัวชี้วัดของแต่ละกิจกรรม และจัดเวทีประชุมสรุปบทเรียนการทำงานร่วมกันในพื้นที่

ผลการศึกษา พบภาวะโลหิตจางในหญิงวัยเจริญพันธุ์ ร้อยละ 35 พบในนักเรียนมัธยมต้น ร้อยละ 32.35 และพบในหญิงตั้งครรภ์ ร้อยละ 28.6 พบว่าผู้หญิงมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ จึงส่งผลต่อการรับรู้และการตัดสินใจดูแลสุขภาพ การพัฒนาเครือข่ายเน้นการจัดการและสื่อสารข้อมูลสุขภาพ การค้นหาเครือข่าย การจัดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาข้อตกลงการทำงาน รวมทั้งการเชื่อมโยงคนสู่งานตามภารกิจของแต่ละเครือข่าย

กิจกรรมการดูแลเพื่อป้องกันภาวะโลหิตจางที่เกิดขึ้น มีทั้งงานประจำและงานที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งครอบคลุมการป้องกันก่อนตั้งครรภ์และการดูแลในระยะตั้งครรภ์ ผลการพัฒนาเครือข่ายก่อให้เกิดการนำใช้ทุนทางสังคม สร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม สร้างการเข้าถึงข้อมูลและบริการสุขภาพ และเกิดแผนงานการดูแลเพื่อป้องกันภาวะโลหิตจางอย่างต่อเนื่องในชุมชน อีกทั้งยังเป็นต้นแบบของการพัฒนาเครือข่ายการดูแลในประเด็นสุขภาพอื่น ๆ ต่อไป

This action research study aimed to develop caring network to prevent iron deficiency anemia in pregnant women. The participants were 3 nurses who are responsible for maternal and child health, 1 head of public health of Local Administration, 79 health care volunteers, 38 pregnant women, 119 women of reproductive age, 2 teachers and 34 female students in junior high school. The study was conducted at Chanpen Sub-district, Taongoi District, Sakonnakorn province during August 2009- July 2010. Four phase of the action research were used that were 1) planning phase which explored the anemia situation, searched for key actors, cooperated to plan activities used to prevent pregnant women from anemia, 2) action phase which developed the network and activities in preventing pregnant women from anemia, 3) reflection phase which observed, interviewed to reflect the processes and the results of the operation and 4) evaluation phase which evaluated according to the indicators of each activity and organized the stage to summarize the work.

The results of the study were revealed that 35 percent of women of reproductive age, 32.35 percent of students in junior high school and 28.6 percent of pregnant women, have anemia. It also showed that the women had limitation to access to health information, so it affected to their perception and decision in seeking health care. The network focused on health information management and communication, searching for network, learning process organization and work agreement development, including connecting people to work according to mission of each network.

The caring activities used to prevent anemia had both routine and new activities covering the prevention before getting pregnant and during pregnant. The results of the network development lead to social capital implementation, creating cooperating working culture, accessing to information and health care services and also generating the caring plan to prevent the anemia in the community. Moreover, it can be a model network development in other health issues.